

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט‏**נר מצוה**

נב א מיי פ"א מהלכות יוסם הלכה ט:
נג ב טם הלכה א:
נד ג מיי פ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:
נה ד טם הלכה ח:
נו ה טם הלכה ו:

רבינו חננאל

לה הרי זה גיטך ע"מ שלא תמות רחל חברתיך ואם מתה רחל לא ליהיר גט ואת אשתי ולרחל אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שאכנס בכנסת אם אכנס לכנסת הרי את גרושה ממני ואם לא אכנס לא יהא הגט גט אם מתה רחל בטל הגט ונשארה לאה אשתו ואם מתה לאה נשארה רחל באישות אצלו שהרי לא נכנס בכנסת. מאי איכא למימר דילמא מתה רחל בפלגא דעבודה גמצא שהיתה חצי העבודה רחל אשתו וכיון שמתה עכשיו בטל הגט ונמצאת לאה אשתו ונמצאת העבודה בשני בתים בהתחלה עבודה כשרואה אם היא רחל גוססת מקדים ועייל לכנסת ונתקיים הגט ונמצאת לאה לבדה אשתו. ירושלמי ולא נמצא קונה אשה ביוה"כ משום שבות היתרו במקדש. מתקיף לה רבינא אם משום דכתיב ביתו [אינו] רשאי להיות לו ב' נשים יבמה דכתיב בה אשר לא יבנה את בית אחיו אם יש לו ב' נשים לא תתייבם אפילו אחת מהן. ודחי יבמות יבמתו רביה כלומ' היה לו לכתוב א) ועלתה יבמתו ועלתה יבמה השערה. יבמתו דכתב למה לי. אלא אפי' יש שם שתיים ועלתה אחת מהן היא יבמתו והדין יבמה. ואקשינן תוב כיון דאמר כניס לה והדר מגריש לה על תנאי כלומר אנה נקראת בית עד דכניס לה ארוסה לא תתייבם דהא אינה בית. ודחי לא תהיה אשת המת החוצה כתיב החוצה לרבות הארוסה: ת"ר כ"ג מקריב אוגן ואינו אוכל ר' יהודה אומר כל היום. ובא רבה לומר כל היום כולו אפילו אם הוא בביתו מביאין אותו ומקריב כל היום אינו הוא ונתיא היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר יגמור השתא ור' יהודה אפוקי מפקינן ליה ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו כדי להקריב אלא מאי כר היום פי' ר' יהודה בתימה אומר כל היום מקריב

חשק שלמה על ר"ח

א) נראה דל"ל היה לו לנמז ועלמה השערה ועלמה יצמז השערה דלמז למה לו וכו'.

ליקוטי רש"י

החוצה לרבות את הארופה.

נתארמלה מן האירוסין לריכה ליצם כנשואה וסוזה משמע חילונה שלא נתקרבה עדיין לבאה ויבמות יג:}.
בדן גדול מקריב אוגן. מדלמנו לו אהרן למשה ואכלתי טהאם היום (ויקרא י') ולא אמר למשה והקרבתי מכלל דהקרבה באיננות ולמדנו דכ"ג מקריב אוגן (מ"ק יד:}. דכתיב לאציו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יא' אם מת אציו ואמו דהוי אוגן אפילו הכי מקדשותו לא יא' ולא יחלל כלומר דעבודתו שיעבוד באיננות לא תתחלל הא אחר הדיוט שלא יא' חילל [[צ"ק ק.]. דכתיב כיה (ויקרא כה) לאציו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יא' אינו צריך לנאח מן המקדש כיום מיאת אציו ואמו [ולא יחלל שהעבודה שיעבוד] אינה מחוללת הא אחר הדיוט שלא יא' חילל [ונבחים עט.].

הגהות וצינונים
א] [ע"י פירש"י דיבמות יג: דחוצה משמע חיצינה שלא נתקרבה עדיין לביאה] (גליון):
ב] צ"ל רבה (גבורת איר, וכ"ה בכמה כת"י ובר"ח):
ג] כתי"י ואם:
ד] "כאן" ליתא בכת"י:
ה] דבור זה ודבור שלאחריו שייכים להלן אחר ד"ה ודילמא (הג"ר שמחה מדעסוי):
ו] ל' הגמ' סוטה ו ע"ב (הג"ר שמחה מדעסוי):
ז] עיין מהרש"א ובהגהות והערות שם:
ח] צ"ל ל'יחודה (באה"מ):
ט] צ"ל ולא (רש"ש):
י] יש להוסיף **דפריך** (באה"מ):
יא] צ"ל דבשעה שהיא בריאה **אינה** רשאה (באה"מ):
לב] "ניחא" מיותר (שיח יצחק):
מ] צ"ל גזרו (גליון):
נ] שייך לדף יד ע"א (גליון):
ס] "דאביילות" מיותר (רש"ש):
ע] וכן הגיה שיח יצחק בשם שיטה כת"י. ורש"ש הגיה כלל בולהיות עומד:

יג:

אֵלָא **לְחַדָּא** **אָמַר** **לָּה** **עַל** **מִנַּת** **שְׁאֲכַנְס** **לְבֵית** **הַכְּנָסַת**.‏ °‏
לדע"ג דכבר הקשה לו דילמא לא עיילא לצי כניסתא ה"מ גבי ידיה שהנשים עוללניות הן⁽⁷⁾ אצל כהנים וריזין הן⁽⁸⁾ וכ"ש כהן גדול דוזיו טפי ולא ישכת ועוד גבי ידיה חיישינן טפי לפי שאינה תדירה צאן לראות

אם לא תמות חצירתה שתיכנס היא לבית הכנסת דלטפו כצפה חלו לה⁽⁹⁾:

לְחַדָּא **אָמַר** **לָּה** **עַל** **מִנַּת** **שְׁאֲכַנְס** **בּוֹ**.‏ **י**^י **פִּי** **וְלִשְׁנִיה** **אָמַר** **עַל**

מנת שלא תמות חצרתך דתו ליכא למיחש למידי דאזי מתה השנייה צפלגא דעבודה עייל לבית הכנסת והוה ליה גיטא למפרע וליכא שני צמים ואזי לא מייתא לא הא ולא הא הויא ליה דקמייתא גט ולא ליעול לבית הכנסת ואזי מייתא קמייתא צפלגא דעבודה כיון דשניה לא מייתא דלמייתה דתרתי לא חייש הויא לה מגורשת למפרע ולא ליעול לבית הכנסת אצל אזי לא מגרש אלא לאה ואמר לה על מנת שאכנס לבית הכנסת ולא אמר לרחל מידי דילמא מייתא רחל צפלגא דעבודה והיכי ליעבד אזי עייל לבית הכנסת קס ליה מכאן ולהבא בלא צית ואזי לא עייל לבית הכנסת הרי עבד מקלמ עבודה בשני צמים הלכך לא אפשר בע"א וגם הלשון משמע כן מדקאמר לחדא אמר לה מכלל דאף לשניה אמר והתנה עמה צירושלמי¹⁰ משמע אשה אחרת מתקינין לו מוזמנין אותה שאם תמות אשמו כיום הכפורים שיקדש זאת צויה"כ ופליג אגמרא דידן דפריך הסם ויקדש מאחמול דמשמע ליה מתקינין צהומנה צעלמא ומשני וכפר צעדו וצעד ציתו (ויקרא טו) ולא צעד שני צמים ופריך ולא נמלא כקונה קנין בשצת ומשני משום שצות החירו במקדש א"ר חנינא דהא אמרת הלין דכנסין ארמנן צריך לכונסן מצעוד יוס שלא יהא כקונה

קנין בשצת נ"ל לפרש צחולה שיש לה חופה מצעוד יוס משעה שנכנסה לחופה קנאה לכל דצר להכי מותר לצא עליה בשצת אצל אלמנה שאין לה חופה ואינה נקנית לצעלה ליורשה וליעמא לה ולהסר נדריה אלא ע"י ציאה צריך לצא עליה מצעוד יוס שלא יהא כקונה קנין בשצת ואפילו אח"ל שיש לאלמנה חופה קודם ציאה נ"ל דיחוד שמתייחדת עמו היינו חופתה וזה יש לעשות קודם השצת אצל צחולה משינאמה צהינומא הויא חופה שלה וזה היו רגילין לעשות כיום אצל לא היו מייהדין אלא צלילה סמוך לבציה והשתא קאמר צירושלמי הלין דכנסין ארמנן צריך לייחדן מצעוד יוס דיחוד שלה היינו חופה וכן נראה לי יותר לומר דאלמנה נמי אית לה חופה קודם ציאה ויש לזוהר צמאי דפריש' שהכונס אלמנה צריך לייחדן¹¹ מערב שצת אחר צרכת הנשואין: **וְלְחַדָּא** **אָמַר** **לָּה** **הַרִי** **זֶה** **גִּיטְךָ** **עַל** **מִנַּת** **שְׁלָא** **תַּכְנִסִּי** **לְבֵית** **הַכְּנָסַת**.‏
דעבודה כיון דלא עיילא לצהכ"ג הוה מגורשת למפרע וליכא שני צמים: **וְדִילְמָא** **לָּא** **מִיִּיתָא** **חֲבֵרְתָּהּ** **וְלֹא** **עֵיִיִּא** **לְבֵית** **הַכְּנָסַת**.‏
נ"ל דל"ג דלא¹² עיילא היא דהא מדלא קאמר על מנת שלא תיכנס חצרתך לבית הכנסת אלמא דמיירי דאמר ללאה ע"מ שלא תמות רחל ולרחל אמר על מנת שלא תיכנס היא עזמנה לבית הכנסת וא"כ הכי פריך ודילמא לא מתה רחל ולא עיילא רחל לבית הכנסת ואזי הוה גרס היא משמע¹³ ודילמא לא מתה רחל לאה היא דנקט גבי ידיה על מנת שלא תכנס לבית הכנסת ובסמוך גבי ידיה על מנת שאכנס י"ל דלא הוה מצי למימר גבי ידיה על מנת שחכנס בשעה¹⁴ שהיא צריאה דאינה רשאה ליכנס לבית הכנסת דילמא מייתא חצרתה וקס ליה בלא צית וכשחיהא חולה ונטויה למות אינה יכולה ליכנס אע"פ שהיה יכול להתנות תנאי אחר שיוליכוה לבית הכנסת מ"מ השתא מיהת לפי תנאו לא הוה מצי למימר איפכא וגבי ידיה ניחא¹⁵ דמצי למימר על מנת שאכנס ניחא ליה טפי למימר מלומר שלא אכנס משום דפריך וקס ליה בלא צית ואהא ניחא ליה טפי לשנויי על מנת שאכנס דליכא למיחש כולי האי דילמא עביד מעשה ועייל וקס ליה בלא צית וקל להצין: **הִיָּה** **עוֹמֵד** **וּמַקְרִיב** **וּשְׁמַע** **שְׁמַת** **לֹא** **מַת** **וְכוּ**.‏
רש"י פירש צכהן הדיוט איירי ודחק עצמו לפרש לפי זה ול"נ דצכהן גדול איירי אף על גב דכ"ג מקריב אוגן ה"מ מדאורייתא אצל מדרצנן ס"ל לרבי יהודה מניח עבודה ויוא' ואל תתמה דהא מסקינן גזירה שמה יאכל אלמא אע"ג דכ"ג מקריב מדאורייתא כל היום (מודו¹⁶) ציה רצנן א"כ צרייתא נמי איכא למימר מעיקרא דצכ"ג איירי ומדרצנן ועוד לכאורה משמע היה עומד ומקריב אע"ג דאכתי לא התחיל בעבודה אלא עבודה צידו והיכי קאמר ר' יוסי יגמור והלא כהן הדיוט אוגן מחלל עבודה וכן משמע בתוספתא דנבחים (פ"ה) דתנא אצל כהן הדיוט שהיה מקריב ומת לו מת מניח עבודה ויוא' וליכא מאן דפליג והא דפליגי בשמעמא רבי יהודה ורבי יוסי איכא למימר צכ"ג פליגי: **שְׂאִינָן** **עוֹבֵד** **עֲבוּדָה** **בַּל** **הַיּוֹם**.‏
וה"פ כל היום שוין אכילה להקרבה כמו שאינו אוכל כך אינו מקריב הא צלילה מקריב ואינו אוכל ולא גזרינן דילמא אחא למיכל דאיננות לילה דאצילות¹⁷ דרצנן והיא גופה גזירה ואנן ניקוס וניגזור גזירה לגזירה ולא הוה מצי לשנויי דכל היום אאינו אוכל קאי הא צלילה אוכל דהא ס"ל לר' יהודה צפ' טבול יוס (נבחים דף ט:} דאיננות לילה דיוס מייתה דאורייתא ודיוס קצורה דרצנן והא דמסיק כל היום אצל לילה לא היינו דיוס קצורה דאזי דיוס מייתה הא שמעינן ליה לרבי יהודה צפ' טבול יוס דאיננות לילה דיוס מייתה דאורייתא וא"כ ניגזור דילמא אחי למיכל מיניה: למזה

מ"מ אם לא מתה חצרתה ויוליכוה צעל כרחה לצהכ"ג ותמגרש י"ל דס"ל לתלמודא כיון שצדעת אחרים הדבר תלוי שמה לא תאן: **מאי** **איכא** **לְמִימַר** **שְׁמַת** **מִתַּת** **חֲבִירָתָהּ** **בַּפְּלָגָא** **דְּעֲבוּדָה** **אִי** **חַזִּי** **כוּ**.‏
ודוקא למריוויהו אצל אם לא אמר אלא לחדא הרי זה גיטך על מנת שאכנס אני לצהכ"ג איכא למיחש שמה תמות חצרתה צפלגא דעבודה ואזי לא אזיל לצהכ"ג עבד פלגא דעבודה בשני [נבחים] ואזי עייל נמלא דה"ל בלא צית ומינה הכי נמי הוה מצי לשנויי כלישא דנקט מעיקרא ע"מ שלא אכנס לצהכ"ג ולאידך אמר לה ע"מ שלא תמות חצרתה ואזי מתה חצרתה צפלגא דעבודה לא הוי גיטא ואותה שמתה מגורשת כיון שלא הלך לצהכ"ג ואזי לא מתה חצרתה ומיגרשה אידך אזיל לצהכ"ג לצטל גט אחרת והוה ליה צית אחד: **בִּי** **חַזִּי** **דְּבַעֵי** **לְמִיבֹת** **קָדִים** **וְעֵיִיִּר** **וְכוּ**.‏
ואם תאמר לאחר מישה נמי אם ילך לצהכ"ג מגורשת למפרע דלמרנין צפרק מי שאלחו (דף ט:} הכי זה גיטיך מעכשיו אם לא בצימי מיקן ועד שנים עשר חדש ומת צחק שנים עשר חדש הרי זה גט לא דמיא דהסם קיימתה לתנאה שתייתה עד שעבדו שנים עשר חדש אצל מתה קודם שנתקיים תנאלי: **הַבָּאוֹת** **מִבֵּית** **אֲחֵר** **לָא** **יִתְיַבְּבוּ**.‏
וא"ת תיקשי ליה הא על הא דלמרנין ציבנות (דף מה) צית אחד הוא צונה ואינו צונה שני צמים ואם כן מימא דלא תתייבס אחת מהן י"ל דהבא הכי פריך כיון דאמרת ציתו חדא משמע אם כן לא יוכל לייבס אשת אחיו אם יס לו שתי נשים וצולמא אזי הוה למרנין הכא דאינו מכפר אלא על אחת מהן ה"נ הוה לן למימר אם יס לו צ' יצמות לא תתייבס אלא האחת אצל כיון דלמרנין ציתו חדא משמע א"כ גבי צבנה נמי יומא הכי דחדא משמע לאפוקי היכא שיש לאחיו שתי נשים: **מִנִּיחָא** **עֲבוּדָתָהּ** **וְיוֹצֵא**.‏
צכהן גדול מיירי כפירש ריב"ז ולא יגמור דקאמר רבי (יוסי) [יהודה] היינו מדרצנן אצל לפירוש הקוטרס דמוקי לה צכהן הדיוט ופריך מהחליפו שיעמן קשה דמאי פירכא הוא ועוד לא ידעינן טעמא דרבי יוסי:

שבעת ימים

פרק ראשון

יומא

אָפִי **מִתַּת** **חֲבִירָתָהּ**.‏
קיימא הך דאין גיטה גט: **שְׁלָא** **תַּכְנִסִּי** **כוּ**.‏
כיום הכפורים: **אֵלָא** **מַעַתָּה**.‏
כיון דאמרנן לעיל ציתו אין כאן^[7] שמים צמשמע: שתי יבמות הבאות מאדם אחד. שהיה לו שתי נשים לא תתייבס אפילו אחת מהן דהא צית אחד כתיב: **אֲרוּסָה** **לֹא** **תִּתִּיבֵבֵם**.

דהא צית כתיב ואת אמרת לעיל כל כמה דלא כניס לה לאו ציתו היא: **מַקְרִיב** **אוּגֵן**.‏
דלחמנא שרייה דכתיב (ויקרא כה) לאציו ולאמו לא יטמא ומן המקדש לא יא' ולא יחלל וגו' ודרשינן לה צשמיטת קדשים (נבחים טו:} צמת אציו ואמו (ה) ואינו צריך לנאח מקדושתו כלל להיות עומד ומקריב כי לא חילל עבודתו צך ומינה ילפינן הא כהן הדיוט שלא יא' חילל: **וְאִינוּ** **אוֹבְלִי**.‏
שלא הותרה כהן אלא עבודה וקדשים אסורין לאוגן^(א) קל וחומר ממעשר הקל שאמרה חורה (דברים כו) לא אכלתי צאוי ממנו: **לְהִבְיֹאוּ** **מִתּוֹךְ** **בֵּיתוֹ**.‏
מזוה הוא שיציאוהו למקדש לעבוד כל היום כדי לפכת צערו וה"ק ר' יהודה כל היום יהא עסוק צהקרצה: **הַשְּׁתָא** **לְרַבִּי** **יְהוּדָה** **אֲפּוֹקִי** **מִפְּקִינָן** **לָּיָהּ**.‏
להדיט אוגן אפילו התחיל בעבודה אלמא ר' יהודה צהקרצת איננות לחומרא ורצנן לקולא וגבי כהן גדול החליפו שיטתן: **הִיָּה** **עוֹמֵד** **וּמַקְרִיב**.‏
צכהן הדיוט קאי: **לומר**

אחד לא יתייבמו⁽⁸⁾ יבמתו⁽⁸⁾ יבמתו *ריבה מתקיף לה רבינא ואיתימא רב שרביה אלא מעתה ארוסה לא תתייבם⁽⁹⁾ החוצה⁽⁹⁾ ילרבות את הארוסה.⁽⁶⁾
תנו רבנן יכהן גדול מקריב אוגן י ואינו אוכל⁽⁷⁾ רבי יהודה אומר כל היום מאי כל היום אמר רבא⁽⁷⁾ לא נצרכה אלא להביאו מתוך ביתו אמר ליה אביי השתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן ליה דתניא היה עומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר ה"גמור ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו אלא אמר רבא מאי כל היום לומר

אין בשצת נ"ל לפרש צחולה שיש לה חופה מצעוד יוס משעה שנכנסה לחופה קנאה לכל דצר להכי מותר לצא עליה בשצת אצל אלמנה שאין לה חופה ואינה נקנית לצעלה ליורשה וליעמא לה ולהסר נדריה אלא ע"י ציאה צריך לצא עליה מצעוד יוס שלא יהא כקונה קנין בשצת ואפילו אח"ל שיש לאלמנה חופה קודם ציאה נ"ל דיחוד שמתייחדת עמו היינו חופתה וזה יש לעשות קודם השצת אצל צחולה משינאמה צהינומא הויא חופה שלה וזה היו רגילין לעשות כיום אצל לא היו מייהדין אלא צלילה סמוך לבציה והשתא קאמר צירושלמי הלין דכנסין ארמנן צריך לייחדן מצעוד יוס דיחוד שלה היינו חופה וכן נראה לי יותר לומר דאלמנה נמי אית לה חופה קודם ציאה ויש לזוהר צמאי דפריש' שהכונס אלמנה צריך לייחדן¹¹ מערב שצת אחר צרכת הנשואין: **וְלְחַדָּא** **אָמַר** **לָּה** **הַרִי** **זֶה** **גִּיטְךָ** **עַל** **מִנַּת** **שְׁלָא** **תַּכְנִסִּי** **לְבֵית** **הַכְּנָסַת**.‏
דעבודה כיון דלא עיילא לצהכ"ג הוה מגורשת למפרע וליכא שני צמים: **וְדִילְמָא** **לָּא** **מִיִּיתָא** **חֲבֵרְתָּהּ** **וְלֹא** **עֵיִיִּא** **לְבֵית** **הַכְּנָסַת**.‏
נ"ל דל"ג דלא¹² עיילא היא דהא מדלא קאמר על מנת שלא תיכנס חצרתך לבית הכנסת אלמא דמיירי דאמר ללאה ע"מ שלא תמות רחל ולרחל אמר על מנת שלא תיכנס היא עזמנה לבית הכנסת וא"כ הכי פריך ודילמא לא מתה רחל ולא עיילא רחל לבית הכנסת ואזי הוה גרס היא משמע¹³ ודילמא לא מתה רחל לאה היא דנקט גבי ידיה על מנת שלא תכנס לבית הכנסת ובסמוך גבי ידיה על מנת שאכנס י"ל דלא הוה מצי למימר גבי ידיה על מנת שחכנס בשעה¹⁴ שהיא צריאה דאינה רשאה ליכנס לבית הכנסת דילמא מייתא חצרתה וקס ליה בלא צית וכשחיהא חולה ונטויה למות אינה יכולה ליכנס אע"פ שהיה יכול להתנות תנאי אחר שיוליכוה לבית הכנסת מ"מ השתא מיהת לפי תנאו לא הוה מצי למימר איפכא וגבי ידיה ניחא¹⁵ דמצי למימר על מנת שאכנס ניחא ליה טפי למימר מלומר שלא אכנס משום דפריך וקס ליה בלא צית ואהא ניחא ליה טפי לשנויי על מנת שאכנס דליכא למיחש כולי האי דילמא עביד מעשה ועייל וקס ליה בלא צית וקל להצין: **הִיָּה** **עוֹמֵד** **וּמַקְרִיב** **וּשְׁמַע** **שְׁמַת** **לֹא** **מַת** **וְכוּ**.‏
רש"י פירש צכהן הדיוט איירי ודחק עצמו לפרש לפי זה ול"נ דצכהן גדול איירי אף על גב דכ"ג מקריב אוגן ה"מ מדאורייתא אצל מדרצנן ס"ל לרבי יהודה מניח עבודה ויוא' ואל תתמה דהא מסקינן גזירה שמה יאכל אלמא אע"ג דכ"ג מקריב מדאורייתא כל היום (מודו¹⁶) ציה רצנן א"כ צרייתא נמי איכא למימר מעיקרא דצכ"ג איירי ומדרצנן ועוד לכאורה משמע היה עומד ומקריב אע"ג דאכתי לא התחיל בעבודה אלא עבודה צידו והיכי קאמר ר' יוסי יגמור והלא כהן הדיוט אוגן מחלל עבודה וכן משמע בתוספתא דנבחים (פ"ה) דתנא אצל כהן הדיוט שהיה מקריב ומת לו מת מניח עבודה ויוא' וליכא מאן דפליג והא דפליגי בשמעמא רבי יהודה ורבי יוסי איכא למימר צכ"ג פליגי: **שְׂאִינָן** **עוֹבֵד** **עֲבוּדָה** **בַּל** **הַיּוֹם**.‏
וה"פ כל היום שוין אכילה להקרבה כמו שאינו אוכל כך אינו מקריב הא צלילה מקריב ואינו אוכל ולא גזרינן דילמא אחא למיכל דאיננות לילה דאצילות¹⁷ דרצנן והיא גופה גזירה ואנן ניקוס וניגזור גזירה לגזירה ולא הוה מצי לשנויי דכל היום אאינו אוכל קאי הא צלילה אוכל דהא ס"ל לר' יהודה צפ' טבול יוס (נבחים דף ט:} דאיננות לילה דיוס מייתה דאורייתא ודיוס קצורה דרצנן והא דמסיק כל היום אצל לילה לא היינו דיוס קצורה דאזי דיוס מייתה הא שמעינן ליה לרבי יהודה צפ' טבול יוס דאיננות לילה דיוס מייתה דאורייתא וא"כ ניגזור דילמא אחי למיכל מיניה: למזה

מ"מ אם לא מתה חצרתה ויוליכוה צעל כרחה לצהכ"ג ותמגרש י"ל דס"ל לתלמודא כיון שצדעת אחרים הדבר תלוי שמה לא תאן: **מאי** **איכא** **לְמִימַר** **שְׁמַת** **מִתַּת** **חֲבִירָתָהּ** **בַּפְּלָגָא** **דְּעֲבוּדָה** **אִי** **חַזִּי** **כוּ**.‏
ודוקא למריוויהו אצל אם לא אמר אלא לחדא הרי זה גיטך על מנת שאכנס אני לצהכ"ג איכא למיחש שמה תמות חצרתה צפלגא דעבודה ואזי לא אזיל לצהכ"ג עבד פלגא דעבודה בשני [נבחים] ואזי עייל נמלא דה"ל בלא צית ומינה הכי נמי הוה מצי לשנויי כלישא דנקט מעיקרא ע"מ שלא אכנס לצהכ"ג ולאידך אמר לה ע"מ שלא תמות חצרתה ואזי מתה חצרתה צפלגא דעבודה לא הוי גיטא ואותה שמתה מגורשת כיון שלא הלך לצהכ"ג ואזי לא מתה חצרתה ומיגרשה אידך אזיל לצהכ"ג לצטל גט אחרת והוה ליה צית אחד: **בִּי** **חַזִּי** **דְּבַעֵי** **לְמִיבֹת** **קָדִים** **וְעֵיִיִּר** **וְכוּ**.‏
ואם תאמר לאחר מישה נמי אם ילך לצהכ"ג מגורשת למפרע דלמרנין צפרק מי שאלחו (דף ט:} הכי זה גיטיך מעכשיו אם לא בצימי מיקן ועד שנים עשר חדש ומת צחק שנים עשר חדש הרי זה גט לא דמיא דהסם קיימתה לתנאה שתייתה עד שעבדו שנים עשר חדש אצל מתה קודם שנתקיים תנאלי: **הַבָּאוֹת** **מִבֵּית** **אֲחֵר** **לָא** **יִתְיַבְּבוּ**.‏
וא"ת תיקשי ליה הא על הא דלמרנין ציבנות (דף מה) צית אחד הוא צונה ואינו צונה שני צמים ואם כן מימא דלא תתייבס אחת מהן י"ל דהבא הכי פריך כיון דאמרת ציתו חדא משמע אם כן לא יוכל לייבס אשת אחיו אם יס לו שתי נשים וצולמא אזי הוה למרנין הכא דאינו מכפר אלא על אחת מהן ה"נ הוה לן למימר אם יס לו צ' יצמות לא תתייבס אלא האחת אצל כיון דלמרנין ציתו חדא משמע א"כ גבי צבנה נמי יומא הכי דחדא משמע לאפוקי היכא שיש לאחיו שתי נשים: **מִנִּיחָא** **עֲבוּדָתָהּ** **וְיוֹצֵא**.‏
צכהן גדול מיירי כפירש ריב"ז ולא יגמור דקאמר רבי (יוסי) [יהודה] היינו מדרצנן אצל לפירוש הקוטרס דמוקי לה צכהן הדיוט ופריך מהחליפו שיעמן קשה דמאי פירכא הוא ועוד לא ידעינן טעמא דרבי יוסי:

מסורת הש"ס‏**עם הוספות**

א) הוריות יב: נבחים ט.
ב) מוספתא נבחים פ"א ה"ב
ג) מ"ק יד: צ"ק ק.י.
ד) פלוגמא דר"י לא נזכר צמשה בהוריות. ונזכר בתוספתא נבחים, ע"ש[.
ה) [שנח דף כה.].
ו) ירושלמי פרק קמא דפסחים סה"א, (ה) שבת כ., (1) ה"א (יפ"ע ע"ש).

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מקריב אוגן כו' צמת אציו ואמו שאיננו צריך לנאח מקדושתו כלל ויכול להיות עומד¹⁰:

גליון הש"ס

[מכת"י גמ' שתי יבמות. יצמות מד ע"א]:
תוס' ד"ה אלא לְחַדָּא **דַּאֲעִיִּג** **דְּכַבֵּר** **הַקְּשָׁה** **לָּר**.‏
לא זכיתי להפין הא אין אפשרות לה לילך לצהכ"ג דלוי דצטל גיטא והוי כלא גירשה כלל להדרא דהקשש שמה תמות ועשה העצדות עד שעת מיחתה צ' צמים. ואם נאמר דס"ל לחוס' דלישא דלמרנין ולא עיילא משמע דקאי על דלמא ומדלא פרימינ כפשוטו דהא א"א לה למיעל לצהכ"ג ע"כ דהתנאי היה דלא תכנס לצהכ"ג היום ומחר ואזי לא מייתא גיטא דחצרת' גיטא והיא הולכת אחר צבדות היום לצהכ"ג וצטל גיטה. אצל יקשה חידוש לפי שאינה תדיר וכו' מה לה צידעה מתצרתה כל שהיא לא מתה ממילא חצרתה מגורשת ולריכה היא לילך לצהכ"ג ומה לנו אם חצרתה צמים אם לא הא כיון דחצרתה מגורשת לריכה היא לילך לצהכ"ג לצטל גיטה וה' יאמר עיני:

תורה אור השלם

א) ואם לא יִהְיֶינָה הָאִשִּׁים לְקַחָתָא אֶת יִבְמָתוֹ וְלִקְחָתָּהּ וְיִבְמָתוֹ הַשְּׁעָרָה אֶל הַגִּזְקִינִים וְאָמְרָה מֵאֵן יִבְמִי לְהִקָּים לְאַחֵיו שֶׁשֶׁ בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יִבְמִי:
[דברים בה, ו]

ב) כִּי יִשְׁבּוּ אֲחִים יַחְדָּו וְיָמַת אֶחָד מֵהֶם וְכָן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּ הַנָּתִית הַחֻצָּה לְאַחַי וְר יִבְמָתָהּ יִבְאָה עֲלֶיהָ וְלִקְחָתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְמָתָה:
[דברים בה, ח]

חישב מפנים על פניו וא"כ נמצא דהמיעוט הוי על מחטבה שבעינן שיחשוב במקום אחד ואינו מיעוט בדין פיגול וא"כ אפשר דאפילו פסול לא הוי דהא לא הוי כלל מחטבה אם חישב ממקום למקום וצ"ע בדעת הרמב"ם איך מפגלים בהזאות הא ס"ל דאין מפגלין בחצי מתיר א"כ בעינן שיחשוב על כל הזאותיו ותינוח בהזאה ראשונה חישב על הזאה שני' וכן כולם אבל בהזאה אחרונה במה חישב וצ"ע.

והנה לדעת הרמב"ם יש מקום עיון אם חישב בעבודת הולכה אם תהא נחשבת עבודת פנים, והחקירה היא על הלכת פנים והולכת חוץ בודאי הוי עבודת חוץ, ואף בהולכת פנים יש לחקור דהא ודאי פשיטא דאם יעשה השחשה בפנים בודאי דתהא נחשבת לעבודת חוץ, וכמו"כ יש לחקור בהולכת פנים דשם הולכה אינו תלוי בפנים דהא לשיטת הרמב"ם דס"ל דמפגלין אפילו בהולכה שאינה צריכה הוי דמעשה ההולכה היא העבודה בעצמה לפגל ולא תלוי כלל בצורך הולכה, וא"כ אפשר דאינו נקראת עבודת פנים וצ"ע.

שם בגמ' אמר רבא הלכתא למשיחא, וצ"ע לסאן דס"ל דמקריבין קרבנות

בזמן הזה אפילו שאין בית א"כ נפ"ם לזמן הזה. אמנם נראה כיון דהכא מיירי בפנימים ופנימים ליכא בזמן הזה דהא פר כהן משיח ליכא אף בבית שני דהא נגבז שמן המטחה וגם פר העלם לא משכחת לה משום טומאה דהו"ל קרבן ציבור שאין קבוע לו זמן ואינו דוחה את הטומאה, ובפר כה"ג לא משכחת לה דמינו כה"ג הוא בני"ד של ע"א ועכשיו אין לנו בני"ד ומשום טעם זה גם פר העלם לא משכחת דהא ג"כ בני"ד טל ע"א.

דף מ"ה בגמ' ת"ד קדשי עכו"ם וכו' ואין מביאין נסכים אבל קרבנן טעון נסכים, ושם ת"ר אזרח מביא נסכים ואין העכו"ם מביא נסכים יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה, וטפרט רש"י דאין מביאין נסכים הבאים בפ"ע אבל יכול לא תהא עולתו טעונה ת"ל ככה היינו שהנסכים הבאים עם הזבח עכו"ם ג"כ מביאין, ולפירוש זה מיעוט זה דנסכים לא שייך כלל עם הנך אחריכא דהתם נתמסר קרבן עכו"ם מחיוב פיגול ונותר וטמא דהוא מיעוט בקדשי עכו"ם, אבל דינא דנסכים היינו דהעכו"ם אינו בר קרבן זה כמו שאינו בר שאר קרבנות.

והרמב"ם פסק בפ"ג ממעה"ק וז"ל עולות העכו"ם אין מביאין עמהן נסכים שנאמר כל האזרח ועשה אבל נסכיהן קרבין משל ציבור שנאמר ככה, הרי דס"ל דהמיעוט הוא שאין מביא נסכים על קרבנו, ורק הקרא דככה מגלה שקרבנן טעונה נסכים ובי"ד מביאין, ומחלקותם תלוי בשני הגירסות בתמור' שהביא רש"י דיש גורסין ת"ל ככה שמביאין עליהן נסכים וזוהי גירסת הרמב"ם דהריבוי דככה דקרבנן טעון נסכים ומביאין משל ציבור ורש"י דחה גירסא זו ולא גרס עליהן, רק מביאין נסכין, ומביא ראיה מהא דשקלים דאיתא שם דעכו"ם ששלחו דמי נסכיהם מקריבין מטלהם ואם לא שלחו באה משל ציבור הרי דאם שלחו מקריבין. והנה מסוגיא זו באמת קשה להרמב"ם דהוא הביא הך דינא בהלכות שקלים דאם שלח מקריבין הרי דיכול להביא, והנה הל"מ כתב דדעת הרמב"ם היא דאינו מיעוט דאינו יכול להביא רק דהוא מיעוט בחיוב הבאתו, דישראל מחויב להביא נסכים ועכו"ם אין מהויב ולכן אם שלח מקריבין ואם לא שלח מקריבין משל ציבור כתנאי ב"ד שהתנו דכל קרבן שאין לו נסכים יהא באה משל ציבור נמצא לפי דעת הלח"ם דקרא דהאזרח וככה לא מיירי בנסכים הבאין בפ"ע רק בנסכים הבאין עם הזבח דאזרח ממעט מחובה הבאתו, יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה **דלוקה**

שמא תמות באמצע עבודה בענין שלא יוכל לצאת לחוץ ולכנוסה.⁶⁷⁹

דכנים לה⁶⁸⁰ הווי להו שני בתים ורחמנא אמר⁶⁸¹ וכפר בעדו ובעד ביתו ולא פער שני בתים. הקשה רבינו שמשון ז"ל דהא כתיב⁶⁸² וישא לו יהודיע בשם⁶⁸³ ויולד בנים ובנות⁶⁸⁴. ותיקן דשמא זו אחר זו נשאן, או שמא היה מגרש את אחת מהן ערב יום הכפורים⁶⁸⁵ על תנאי כדלקמן, וכל זה נראה לו שהוא דוחק.

אי דמגרש לה הדרא קושיא לדוכתה. כלומר דליתוש רבי יהודה למיתה דאידיך.

דמגרש לה על תנאי דאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תמותי. פי' הרי זה גיטך מעכשיו אם לא תמותי, שכל האומר על מנת כאומר מעכשיו⁶⁸⁶, הלכך בין תמות זו ובין תמות זו ובין שלא תמות זו אין בכאן אלא אשה ראשונה, ולמיתה דתרווייהו הא לא חיישינן.

ופרכינן ודילמא היא לא מתה והויא מגורשת וכו'. וזו הקושיא קלה היתה להבין, ומאן דקא עביד אוקמתא שפיר ידע לה, אלא שהתלמוד עביד כולתו אוקמתי דאפשר לומר להגדיל תורה ולהאדיר, וכן פרש"י ז"ל⁶⁸⁷. ובכולהו אוקמתי דעבדינן איכא לעיוני בחד מתלתא חששות, דאפשר שלא תמות חדא מינייהו, או דמתה קמייתא לחודה, או בתרייתא לחודה, דאלו למיחש למיתה דתרווייהו לא חיישינן לכולי עלמא כדאיתא לעיל. ובהני אוקמתי דעבדינן בסוגיין זימנין דליכא למיחש אלא אחדא — כדפריך תלמודא — בלחוד, וזימנין דאיכא למיחש לתרתי ותלמודא

הקשו בתוס' ⁶⁷⁰ דבההיא שמעתא דבפרק ד' אחין ⁶⁷¹ פרכינן אי הכי אפילו חמשה אחין נמי נייחוש למיתה דתרי, ופרקינן דלמיתה דחד חיישינן למיתה דתרתי לא חיישינן, והיינו דר' יהודה, ואלו התם אמרינן לה אפילו לרבנן. ותירצו דהתם כיון דזמן מרובה הוא למיתה דחד איכא למיחש ולא לתרי, אבל הכא דלמיתה דיום אחד חיישינן, כך הוא אחד כשנים ושנים כאחד. פירוש לדבריהם דהכא דהאשה בריאה וחיישינן למיתה משום שמא מזל או עון דכהן גורם שלא יכפר על ביתו, כך יש לחוש שימותו שתיהן כמו אחת מהן⁶⁷². וא"ת והתם היכי פרכינן מעיקרא אי הכי אפילו חמשה נמי, דהא רבי יהודה מפליג בין חד לתרי. וי"ל דקושיין התם לרבנן דהלכתא כוותיהו הכא. אי נמי⁶⁷³ אפילו לרבי יהודה ושאני הכא דמעלה עשו לכפרה⁶⁷⁴ לתקוני מה דאפשר לתקן, ואם אתה אומר אין לדבר סוף לא נתקן כלום, מה שאין כן התם דאפשר בחליצה.

ומי פגי ליה בתקנתא. והא לאו אשתו היא.

ופרכינן דמקדש לה. מבעוד יום. וא"ת ולמה לן כולי האי דשקלי' וטרי' בסוגיין, דהא בתקנתא סגי, ולכי מתה קמייתא קנית⁶⁷⁵ ליה לאידך, וי"ל דאין ה"נ אדינא⁶⁷⁶ דאורייתא, אבל סוגיין אדינא⁶⁷⁶ דרבנן שאסרו משום שבות לכנוס אשה בשבת או יום טוב, משום דמיחזי כקונה קנין בשבת, וכדאיתא בפרק בתרא דביצה⁶⁷⁷ וכן בפ"ק דירושלמי דכתובות⁶⁷⁸ בהלין דכנסיין ארמלין. עוד י"ל דאפילו מדאורייתא איכא למיחש

[08/07/2018nkn]

הובאו בתוס' בע"ב ד"ה ולחדא (הראשון) ובר"ח שם. ובתוס' ר"י הלבן כאן עיי"ש. ⁶⁷⁹ ואף שהקדושין יכול לעשות ע"י שליח, אולם החופה אינו יכול לעשותה ע"י שליח. ועי' תוס' ר"י הלבן. ⁶⁸⁰ כג"י כ"מ בדק"ס עיי"ש. ⁶⁸¹ ויקרא טו, ו. ⁶⁸² דברי הימים ב כד, ג. ⁶⁸³ חסר כאן : שתיים. ⁶⁸⁴ וכה"ק תוס' ישנים ד"ה ולא, וכה"ק תוס' הרא"ש בשם רבי יהודה. ⁶⁸⁵ תוס' הרא"ש ד"ה בעדו כתב : ולא מיסתבר למימר שנשא שתי נשים זו אחר זו, דה"ל למימר ותמת אשתו וישא לו אשה אחרת. ואינו נראה לומר דביום הכפורים היה מגרש אחת מהם ע"כ. עיי"ש. ותוס' ישנים (נדפסו בע"ב) ד"ה ולא, כתבו שמא ביוה"כ היה מגרש אחת מהן וצ"ע. ע"כ. ⁶⁸⁶ כדאי בגיטין עד, א. ⁶⁸⁷ ד"ה ע"מ שתמותי וכ"כ תוס' ד"ה דמגרש, ותוס' ישנים בע"ב ד"ה דאמר. ועי' בפ"י רבנו אליקים.

⁶⁷⁰ תוס' ישנים ד"ה למיתה, ותוס' הרא"ש ד"ה ורבנן (הא'), ותוס' ביבמות כו, ב ד"ה למיתה ולע' ב, א ד"ה וחכ"א. ⁶⁷¹ ביבמות שם. ⁶⁷² בדברי התוס' מבואר הסבר אחר והוא דאליבא דאמת הרי אין לנו לחוש כלל למיתה דיום אחד, אלא משום מעלת כפרה חיישינן, וא"כ תחשוש אף למיתה דתרי, דהא זה וזה לא שכיח. עי' תוס' לעיל שם, ותוס' ישנים כאן. ⁶⁷³ וכ"כ רבנו בחידושיו ליבמות כו, א. ⁶⁷⁴ כדאיתא בסוכה כד, א. ועי' תוס' ישנים ד"ה למיתה שכתבו דלמסקנת הגמ' בסוכה לא צריכנא לטעמא דמעלה עשו בכפרה. ורבנן ביבמות שם לא כתב "דמעלה עשו בכפרה" עיי"ש. ⁶⁷⁵ צ"ל כנים. ⁶⁷⁶ צ"ל מדינא. ⁶⁷⁷ לו, ב. עי' תוס' רי"ד שם וכאן. ⁶⁷⁸ ה"א. וכ"ה בירושלמי בפרקין סוף ה"א, אלא ששם מבואר שכה"ג היה מקדשה ביוה"כ דאין שבות במקדש, ודברי הירושלמי

סימן קנ"ט

לכבוד אחי חביבי הרב רבי בונם נ"י הגאב"ד דק"ק מאטרסדארף

רש"י גיטין (דף כ"ה ע"ב ד"ה ולכי מיית) דדבר שכידו לעשות כגון הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך ר' זוז, כזה בודאי הוי תנאי מעליא, ועיין בהר"ן גיטין (י"ג ע"א ד"ה ואיכא) הביא בשם הרמב"ן דבמקדש ע"מ שלא ימחה אבא מהני דבכה"ג דאינו מחוסר מעשה לא תליא בכרירה, א"כ לא הוי מצי לקדש האחרת ע"מ שתמות חברתך, דתנאי כזה שאינו בידו וגם מחוסר מעשה לא מהני לר"י דסבירא ליה דאין ברירה ח"י, רק בגוונא דהש"ס דמגרש לה ע"מ שלא תמות דלא מחוסר מעשה, וכן בזו שמגרשה ע"מ שאכנס דכידו, זה מהני, וחזר והקשה דכל הטורח למה, לקדשה לאחרת ויאמר הרי את מקודשת לי לאחר שתמות חברתך דכאותו רגע שמתה חלו הקדושים השניים, דבכה"ג לא תליא בכרירה, כיון דאינו חל רק אחר הכרירה כמבואר בב"ק בסוגיא דצנועים (דף ס"ט ע"א), ואף דבעינן כניסה, היינו רק חופה ולא ביאה, דהא מדקאמר אף אשה אחרת מתקנין משמע דכאותו שעה דמפרישין אותו מכיתו מתקנין לו אשה אחרת, ממילא א"א כניסה בביאה, וגם רש"י בפ"ב דסוכה כתב דמתקנין לו בערב יום הכפורים, ע"כ תורף דברי השאגת אריה.

ולזה ה' נראה ליישב קושייתו העצומה ולפשוט ספיקת אחי ש"י, דלא מצי לקדשה שיחולו הקדושים אחר שתמות חברתה, כיון דהקדושים נגמרים ביום הכפורים הוי שבות אף דאין שבות במקדש, מ"מ היכי דאפשר בענין אחר עדיף כמ"ש הכ"מ (פ"ה מהלכות בית הבכירה ה"ב).

ומעתה ה' הכרח דכדין הא' יש בו משום שבות וכדין הב' אין בו שבות, דאל"כ עדיין הקושיא במקומה עומדת, כיון דעתה כהיא מייתה וקדים ועייל בכה"כ עובר על השבות ע"י קיום התנאי, ממילא לקדשה להאחרת שיחול התנאי באם תמות חברתה ויהיה שבות דאין מקדשין, דמה לי שבות דגירושין או דקדושין, אע"כ דבדרך תנאי כיון דחלה למפרע אין בו שבות ח"י.

אמנם לענ"ד דברי השאגת אריה תמוהים כתירוצו על קושיא ראשונה, דהא עדיין קשה לקדש להאחרת

מכתב אחי רומעכ"ת הגיעני לנכון היום, ולעוצם טרדותי וחולשת כחי בעו"ה א"א להשיב על כל דבריו, ולמלאות רצונו במקצת אשיב על חד מנהון בקיצור, והוא. **על** ספיקתו בביטול הגט קודם שנתקיים התנאי אם אסור משום שבות, וכן כמה דקיי"ל (ביצה דף ל"ז ע"א ורמב"ם פכ"ג מה"ל שבת ה"ב) אין קונין בשבת, אם מכר לו חפץ בע"ש במשיכה או בכסף, ואמר תקנה לך למחר, דבשבת נגמר הקנין, וכן מכר לו בע"ש במעכשיו כתנאי שיעשה כך וכך, אם מותר לקיים התנאי במעשה בשבת, שעיי"ז נתקיים הקנין למפרע ^{למפרע} בע"ש, דיי"ל דבשניהם מותר, דבראשון אינו עושה מעשה בשבת אלא דמעצמו נגמר דשרי, וכן בשני אף דעושה מעשה מ"מ הוי רק קיום התנאי, אבל המכר נגמר למפרע בשבת, או דבשניהם אסור, כא' משום גמר הקנין בשבת, ובשני משום דמעשה קיום התנאי גורם לגמור הקנין או כא' מותר וכב' אסור, או בהיפוך, ע"כ תוכן דבריו ח"י.

לכאורה נ"ל להוכיח ממ"ש התה"ד (סי' רס"ט) בהא דאין פודין בשבת, ולא אמרינן יתן לכהן המעות מע"ש, דאיך יעשה עם הברכות (והוכח במגן אברהם סי' של"ט ס"ק ח') והרי הפדיון א"א לחול כ"א בשבת, ואעפ"כ לולי הברכות והסעודה היה מותר לפדות ע"י נתינת מעות לכהן בע"ש, שיחול הפדיון בשבת, הרי מבואר דדין א' הנ"ל שרי, ואך מ"מ צריך ראייה גדולה לזה מהש"ס ח"י.

והנה כיומא (דף י"ג ע"ב) מסקינן, אלא דמגרש לה ולתרווייהו, לחדא אמר הרי את מגורשת אם לא תמות חברתך, ולחדא אמר לה הרי את מגורשת ע"מ שאכנס לכה"כ, ולכאורה קשה, דלמה לו למיעבד כולי האי לקדש ולגרש, לקדש האחרת כתנאי אם תמות חברתך, ולאשתו יגרש כתנאי ע"מ שאכנס, ואי מייתא עייל לכה"כ, ומשוי ל' לגיטא למפרע והאחרת נתקדשה ואי לא מייתה לא עייל לכה"כ ולא נתגרשה והאחרת לא נתקדשה, וראיתי שהקשה כן בתשו' שאגת אריה (סי' צ"ג), ותירץ כמה דמצינו פלוגתא דתנאי בעירובין (דף ל"ז ע"ב) דאיו ס"ל אליבא דר"י אין ברירה, ועיין

תקא. והטעם לאסור קנין שיחול בשבת בשו"ת אבני נור (ארי"ה סי' נא) כתב, שאף שבכל מלאכות מותר לפעול מבעוד יום שתיעשה המלאכה בשבת, חילוק גדול יש. שבכל המלאכות נעשות נעשית מאליהם בשבת ואין צריך עוד אל האדם, שאפילו מת האדם טרם נעשה המלאכה, תיעשה המלאכה. אבל קנין נעשה מחמת האדם, שאם מת או מכר לאחר, קנין הראשון בטל. וכיון שהקנין נעשה מכת האדם בשבת, יש לומר דחשוב עושה הקנין בשבת. ואף שלא עשה בשבת, יש לומר כמו מימר חשיב מעשה הואיל בדיבורו אתעביד מעשה חשיב עושה מעשה, הכא נמי הואיל מחמתו נעשה מעשה הקנין חשיב עושה מעשה. **תקב.** בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' קנו) ובאור שמח (שבת פכ"ג ה"ב) כתבו, שהוא ירושלמי מפורש (בשבת פ"ה ה"א) שמותר להפריש מערב שבת שיחול בשבת. ובשו"ת אבני נור (ארי"ה סי' נא אות א) כתב לשואל, שהביא דאיה מהגמ' (עירובין לו.) היום תהא קודש שמשמע שמותר להפריש מערב שבת שיחול בשבת, שראיה זו כבר נאמרה בשוקי בראי. **תקג.** בחו"א (דמאי סי' טז סק"ה) העיר, שאין זו ברירה, שאין דברי הרמב"ן אלא כתנאי של ריצוי אבל בשאר תנאי המחוסר מעשה אינו ברירה, שהרי מגרש אם מתי מחולי זה לא חשוב ברירה אף שמחוסר מעשה, וכן לפי התוס' לא חשוב ברירה כיון שעתידי להתברר. **תקד.** אך הרבה אחרונים חולקים על רבינו ומוכיחים, שאין אסור במה שחל הקנין בשבת. והם: שו"ת מהר"ם שיק (ארי"ה סי' קלא), תורת חסד (סי' יג"ד), שו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' קנו) ואור שמח (שבת פכ"ג ה"ב). אך בשו"ת כתב סופר (ארי"ה סי' מו) האריך בזה לאסור לקנות בע"ש על מנת שיחול הקנין בשבת, אם לא שהוא במקום מצוה ע"ש.

ל' דלא קנה בעומדת באגם, כיון דאין ראוי לקנין משיכה, ואך קושיית השאגת אריה הראשונה, בדרך ע"מ, כיון דחל למפרע מהני.

באופן דזה מוכח לכאורה דקיום התנאי הוי שבות, מדלא מקדשה לאחרת על מנת שאכנס, אבל בדין הא' שיחול המקח בשבת אין הכרע.

אמנם כל עיקר דברי השאגת אריה בנויים על יסוד דכניסה היינו אפילו בלא ביאה, ודייק מלשון אשה אחרת מתקנים, היינו משעת הפרשה, ולענ"ד אין הכרע כ"כ, [והרמ"א בשו"ת (סי' קכ"ה) כתב דהיא ביאה] דהרי קיי"ל תבעוה להנשא צריכה ז' נקיים, דשמא מחמת חימוד ראתה, ועיין ראב"ד בהשגותיו (פ"א מהל' א"כ ה"ט), דאסור לעשות החופה קודם שתטהר, כיון דלא חזיא לביאה.

והנה בסוגיא דיומא (דף י"ה ע"ב) רב כי איקלע לדרשן כו' מאן הוי ליומא וכו', והאמר רבא תבעוה להנשא, והקשה הגאון רבי יהונתן בספרו כו"פ (סי' קצ"ב ס"א) דלמא בימי רב עדיין לא נתפשט חומרא דר"ז, דעל טפה כחרדל צריכה ליישב ז' נקיים, א"כ משכחת ביום ז' לנדתה דאף אם מחמת חימוד ראתה היום יכולה לטבול בערב, ובסדרי טהרה (סי' קצ"ב) תירץ, דמ"מ תקנת רבי היתה תקנה קדומה דעל כל ראה צריכה לישב ששה והוא עיי"ש, לפ"ז א"א לומר דמתקנים לו אשה אחרת משעה שמפרישים אותו מביתו, דהא מסקינן ביומא (דף ו' ע"א) דבועל נדה טבילתן ביום, א"כ לא מפרישין ליה רק שבעת ימים ממש, ולא שעה אחת קודם שקיעת החמה, ואף שבעה ימים ממש א"צ, רק שעה קודם שקיעת החמה ועוד ששה ימים, ויכול לטבול ערב יום הכפורים ביום, ואם מפרישים לו אשה באותו שעה, והיא צריכה להמתין עכ"פ עוד ששה ימים מחשש דראתה מחמת חימוד וכלו הששה ימים בתחילת ליל יום הכפורים, א"כ א"א להיות החופה קודם שתטהר, אע"כ דזה אינו דקדוק, דאפשר דמתקנין לו אשה אחרת מקודם, אם כן יש לומר דהיה באמת ביאה דוקא, וליתא כלל לקושיית השאגת אריה, דיכנס אחרת בתנאי, דיהי' הביאה למפרע ביאת זנות, ונסתר כל הבנין הנזכר לעיל.

הוספות חדשות

* במחכ"ת עדיין אינו מיושב לפי מאי דקיי"ל בסי' ש"ח סעיף ג' ובסי' רס"ו דאחר שבידו המוקצה רשאי להוליכו לאיזה מקום שירצה ואינו צריך להשליך מידו תיכף עיי"ש, וא"כ בשעת חתיכת חבל כבר פרח ממנו איסור מוקצה והדבר שלא עיין בזה וצ"ע. מוהר"ש איגר ז"ל. והשיב ע"ז הרב הג' מהר"צ תאומים נ"י וז"ל, אה"צ לא ראה הכותב הלז דברי התוס' שבת בסי' ש"ח שהרגיש בזה וכתב לחלק דלהשתמש בדבר המוקצה אסור אף אם הי' כבר בידו דהוי כטלטול חדש ותיתי לי דקיימתי כן מסבירא דנפשאי ע"כ:

תקו. וכ"כ ברע"ב (עירובין פ"ג מ"ג ד"ה ואבד) דאף לרבי דס"ל לא גזרו על שבות בין השמשות, בשני שבותים דהיינו שני איסורי דרבנן גזרו גם על שבות בין השמשות, עיי"ש. תקו. בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' מב ד"ה אולם) כתב, שאף שבתנאי שייך שיכנס לביהכ"נ ב' פעמים, א' לקיים הגירושין של הא', וב' לקיים הקידושין של הב' ובאין באים בב"א אמרין אף בב' שבותים אין שבות במקדש כמו בבין השמשות לרבי. לכן הוסיף רבינו שמה שאפשר למעט בשבותים עדיף, דהשתא עובר רק שבות אחד, ואלו יעשה כנ"ל יעבור על ב' שבותים, וזה הי' פשיטא ל"י גם מעיקרא, שלעבור ב' פעמים על ב' שבותים, כודאי גרע מלעבור רק שבות א', רק היכא שיעבור בעשי' אחת על הב' שבותים, הויא דלא גרע מלעבור על שבות אחד, כוה הביא מהרע"ב דגם בבאים בב"א לא רק דגרע משבות א'. אלא לא אמרינו כלל בכה"ג. הא דאיו שבות במקדש.

הערה

אמנם נראה לקיים יסוד זה דלא בעי ביאה, דהרי חזינן דכירושלמי (יומא פ"א) באמת ס"ל דלאחר שמתה כונס אחרת, והרי ביום הכפורים א"א בביאה, א"ו דלא בעי ביאה רק כניסה ואף דגם כניסה א"א מחמת דלא חזיא לביאה, י"ל כיון דמצינו בסוגיא פרק אע"פ דמבעי בחופה דלא חזיא לביאה י"ל דהירושלמי ס"ל דמקרי חופה, ובגמרא דילן כיון דמספקא בזה, משום הכי לא רצה לשנויי דאם תמות תכנס האחרת, כדי דלא לפשוט דחופה דלא חזיא לביאה הוי חופה א"כ יש להסביר אופן המחלוקת בין סוגיא דידן לסוגיא דהירושלמי, אבל לומר דפליגי אם בעי ביאה ממש מה"ת לן להמציא מחלוקת כמה דלא מצינו, וכיון שכן הדרינן להוכחתנו הנ"ל,

דכיון דלא בעי ביאה ממש, יכול לכנוס השניי ע"מ שאכנס, אע"כ דגם זה הוי שבות, ויהיו ב' שבותים קדושין וגירושין כנ"ל.

ואי דא"כ יקשה דלכנוס, שיחול אחר שתמות האחרת צ"ל באמת כנ"ל, דא"א לחול החופה ביום הכפורים כיון דלא חזיא לביאה, ומ"מ שפיר מוכח דגם בדין הראשון, באומר ותקנה לך בשבת דהוי שבות, היינו מהירושלמי הנ"ל כיון דס"ל דלא בעי חופה דחזיא לביאה, איך אמר כירושלמי דהתירו שבות במקדש, הא אפשר בלא שבות דיקדש שיחול לכשתמות, אלא על כרחך דלא מרויחים בזה, דהוי ג"כ קונה קנין בשבת, וא"כ תרוייהו נפשט, דבין כתנאי ובין באומר שיחול בשבת הוי שבות תקי.

ידידו ואוהבו אחיו עקיבא

סימן קם

לכבוד ידידי מחותני הרב רבי זנוויל נ"י אב"ד בק"ק וואלשטיין

מזכיר שם פדיון או שם מכר כמו **קודש** דבין דרך פדיון בין דרך מקח מתחלל, עיין סוכה (דף מ' ע"ב), א"כ במכר פטר חמור הדמים דנתן הלוקח בעד הפטר חמור ליהוי פדיון, והפטר חמור עצמו ודמיו מותרין* תקי.

וצ"ל דהרמב"ם מיירי היכי דליכא למיתי עלה מדין פדיון, כגון בפחות מדמי שוין, גם י"ל דבהקדש ג"כ מהני רק היכי דהלוקח ידע שהיא הקדש, ונתן זה בעד הקדש הוי ענין חילול, אבל בלא ידע לא, ואם כן יש לומר דמתני' בקידושין מיירי במכרן בשוין, ומדין פדיון הותר החמור ודמיו.

אולם עדיין לא יספיק למסקנא דמוקמינן למתני' בלאחר עריפה, ובזה דאין לו פדיון יקשה הא דמיו אסורים תקי.

אשר ביקש רומעכ"ת לחתני הרב רבי וואלף שיף נ"י לשאול לי בשמו בלכתו הנה ישוב על גודל התמיה שבתשבות נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' פ"ד) על הרמב"ם (פ"ב מהל' בכורים ה"ד) דמכר פטר חמור דמיו אסורים, הא מתני' מפורשת סוף פ"ב דקדושין (דף נ"ו ע"ב), מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.

הנה עיינתי בתשובה הנ"ל וראיתי שהאריך בדחוקים ועם כל זה דבריו אינם מספיקים, דמ"מ הא משמע בקידושין דאם מתני' כר"י (בכורות דף ט' ע"ב) מיירי ג"כ במחיים ובזה יקשה הא תופס את דמיו.

ולגודל התמיה נראה לענ"ד, דלכאורה קשה על פסקא דהרמב"ם הנ"ל הא קיי"ל דפודין פטר חמור בשה כ"ש ובכל מילי בשוויא, ולכאורה אין חילוק אם

הוספות חדשות

* דברי הגאון צ"ע דבהקדש שפיר מתחלל בין דרך פדיון בין דרך מכירה משום דמיירי דההקדש מוכר והוא נותן להקדש דמיו ובזה נפקע קדושתו שיחול הקדושה על המעות אבל במוכר הפטר חמור לאיש ולוקח לעצמו הדמים כמה יהיה נפקע האיסור ולא שרי רק במחללו שיחול הקדושה על מעות כדי שיתן לכהן ואף דגם המעות מותר בהנאה משום דהמעות הוי רק ממון של כהן דמיד כשחיללו זכו בו הכהנים והוי רק כגזול מתנות כהונה וז"ב, מוהר"ב אשכנזי ז"ל:

תקו. וכבר מבואר כן בשו"ת מהר"י ברונא (ס' קא סוף ד"ה וצ"ע במיימוני), דאסור ליתן מעות מע"ש ע"מ שלא יחול המקח אלא בשבת עכ"ל. ובשו"ת הר צבי (אורח ח"א סי' קכו) כתב ליישב לדבריהם הגמ' (עירובין לו.) שיכול להפריש תרומה שיחול בשבת, וכן הירושלמי שהביאו האחרונים להוכיח שמותר לעשות קנין שיחול בשבת, אין זה סתירה לדברי מהר"י מברונא ורבינו. דגם במקנה מע"ש ע"מ שיחול הקנין בשבת איכא איסור שבות דמו"מ, אלא שאם כל הקנין מתחלה ועד סוף נעשה ונגמר בשבת, ככה"ג יש איסור שבות על המקנה ועל הקונה שניהם שקולים הם לעבור על שבות זה, מה שאין כן כשהקנין נעשה בע"ש ע"מ שיחול בשבת, יש לדון דאין איסור שבות אלא על הקונה ולא על המקנה, שלגבי המקנה הוא ככל מלאכה דאורייתא שמותר לעשותה מע"ש אע"פ שהמלאכה הולכת ונגמרת ביום השבת, שעיקר איסורו של המקנה הוא מעשה הקנין והמעשה נעשה בחול, אבל איסור שבות של הקונה הוא עצם הוכיח והקנין, ולכן אף כשהקנין נעשה בחול מכל מקום איסורו במקומו עומד, שהרי כל זכיתו וקניינו הוא בשבת. ולפ"ז חידש שגם האוסרים להקנות בע"ש ע"מ שיחול הקנין בשבת לא אמרו אלא משום דהקונה עביד איסורא בוכייתו ביום השבת, ונמצא דלא אסור אלא במו"מ ובמתנה ובקדושין, מה שאין כן בהקדש ובהפרכת תרו"מ, נהי דהושוו שבות בשבות דמו"מ, ו"א אלא במקדש ובמפריש תרומה ביום השבת עצמו, אבל במקדש ובמפריש תרו"מ מע"ש שיחול בשבת דלא יצויר ככה"ג איסור שבות מצד הוכיח, אין כאן איסור כלל שמצד המקדש ל"ש איסור שבות שהוא עשה וגמר כל מעשה ההקדש שמצדו בע"ש וממילא הוא דחל בשבת. ואין קושיא כלל מסוגי' הגמרא על דגם של מהר"י מברונא ורע"א, שהם לא דברו אלא כשיש מקנה וקונה ולא בהקדש ותורומה. תקי. בקובץ ביאורים (בכורות אות ב) כתב לקושיא הוואת כיון הראב"ד בתחילת דבריו בהשגה. תקי. ועי' מש"כ ליישב בשו"ת עונג יו"ט (סי' קו).

וַאֲנִינוּ נִישָׂא שְׁתֵּי נָשִׁים בְּאַחַת וּבִזְוִי. עד ולא שמים: כתב הראב"ד וז"ל לא ממחזורא ואם הסבירא וכו' נשים שמים ויולד בנים ובנות עכ"ל: ואני אומר כמה פעמים כתבתי כי כל דברי ר"מ ז"ל במשנה מורה גמרא ולא סבירא אם לא שיאמר יראה לי ודומה לה ומלמדה ממחברא ואף זאת מחזורא כי הוא מלמד ערוך פרק הבא על יבמות (דף נ"ח:) גמרא ממתנין דנאמרמלו או נאמרמו דמאסין בעא מיהי בר חייא בר יוסף משאול כהן גדול שקידש את הקטנה וצברה מחזיו מהו צמר ישראין אזלין או צמר אירוסין אזלין ושקיל וטרי עלה עד דלסיק כי קא מיציעא ליה והוא אשה נישואין אזלין או צמר אירוסין אזלין.